

## Младена Прелић: (Н)и овде (н)и тамо - Етнички идентитет Срба у Мађарској на крају XX века

У издању Етнографског института Српске академије наука и уметности 2008. године је изашла књига Младене Прелић „(Н)и овде (н)и тамо: Етнички идентитет Срба у Мађарској на крају XX века.“ У питању је шездесетчетврто посебно издање Етнографског института САНУ. Монографија др Младене Прелић има 408 страница, и подељена је на два средишња сегмента: након Предговора и теоријско-методолошког поглавља у којем ауторка представља и коментарише појмове и научно-методолошки апарат који користи, у целини „Срби у Мађарској – историја и савременост“ изложен је преглед и анализа демографских и културно-историјских особености српске, али и других мањинских група у Мађарској. У овом делу књиге налазе се детаљни подаци и објашњења о појединим српским заједницама (Будимпешта, Сентандреја, Помаз, Калаз итд.) и институцијама српске националне мањине - ради се о врском приказу и анализи стања и историје српске заједнице у читавој Мађарској, њених мањинских установа, те мањинске политике у овој земљи. Други део монографије насловљен „Концептуализација и симболизација етничког идентитета“ представља студиозно антрополошко истраживање етничког идентитета ове мале заједнице подељено у поглавља: „Ми“ и „други“: дефинисање припадности и граница групе; „Ми“ и „ја“ – етнички идентитет и појединац; Дефинисање културних садржаја етничке различитости; Време „густе“ симболизације: идентитет и празник. Након Закључка, следи и коришћена библиографија и сажетак на енглеском језику. Монографија др Прелић, сараднице Етнографског института САНУ, заснива се на дугогодишњем ауторкином теренском истраживању које се приказује и преко извадака из грађе и записа из рада са информантима који пригодно илуструју искуства саговорника и њихове заједнице. „(Н)и овде (н)и тамо“ тако истовремено представља и темељну научну студију *in stricto senso*, али и својеврсно сведочанство о животу испитаника. Када се узме у обзир и да је ауторка у целости приказала и експлицирала и социјалне и историјске услове егистенције испитиване групе и контекстуализовала сваки сегмент свог истраживања, може се рећи да ово заокружено антрополошко дело осим евидентног научног доприноса поседује и знатну документаристичку вредност.

Ова монографија јасно показује „како једна малобројна група, која има релативно малу друштвену моћ, дефинише свој идентитет и тако формулише и спроводи стратегије његовог одржања“ како

наводи једна од рецензија овог дела. До пуног уочавања и експликације идентитетских стратегија и политика идентитета било је могуће доћи јер је „ауторка била у прилици да обави систематско и дуготрајно теренско истраживање, што представља изузетак у новијој домаћој етнологији“ по речима др Душана Дрљаче. Прелићева је на тај начин дошла до нових сазнања која су валидна за питања мањина и мимо српске у Мађарској, указујући, између осталог, и на „прикривену амбиваленцију положаја припадника националне мањине – од привидне стабилности двоструког положаја (*и овде и тамо*), до његове проблематизације и откривања унутрашњег осећања несигурности и двоструке изопштености мањинаца (*ни овде ни тамо*).“

Претходна обимна и систематска истраживања ауторке на пољу пре свега етничког идентитета, која су до ове књиге резултирала објављивањем четрдесетак научних радова и једне монографије, заокружена су тренутно излагањем овог дела из штампе: у њему су примењене савремене антрополошке теорије и методолошке поставке о идентитетској проблематици и етницитету (које су између осталог и научни допринос саме ауторке) на етнографску грађу насталу ауторовим теренским истраживањем више српских група у Мађарској. Ради се и о својеврсном заокружењу поглавља једног комплексног истраживачог подухвата – истраживања Срба у Мађарској уопште.

Претходна монографија Младене Прелић донела је нова сазнања о животу и идентитету српске заједнице у Ловри на Чепелу, док најновија обрађује Србе у Будимпешти и околним местима Пештанске жупаније, и суштински сведочи о карактеристикама српске националне мањине у Мађарској, а не само у испитиваним насељима. Имајући у виду и друга рецентна антрополошка истраживања заједнице Срба у овој земљи (на пример испитивања Мирјане Павловић и Мирославе Лукић-Крстановић у Батањи у жупанији Бекеш), може се закључити да се ради о једној о етно-антрополошки најистраживанијих српских мањинских заједница, где се међу највреднијим резултатима тих испитивања налази приказана књига.

Др Младена Прелић, која се временом позиционирала међу водеће домаће истраживаче из области етницитета и идентитетских питања, својом новом монографијом, осим студиозне обраде карактеристика идентитета Срба у Мађарској, даје значајан допринос етно-антрополошком проучавању идентитета, пре свега етничког. Овај допринос је препознат и од стране струке, те је ауторка за своју

књигу добила Награду „Душан Бандић“ за најбоље етнолошко/антрополошко дело објављено у 2008. години.

Срђан Радовић

**Eleftherios Alexakis,**

***Die Kinder des Schweigens. Familie, Verwandtschaft und Heirat bei den Arvaniten im südöstlichen Attika (1850-1940).***

Zur Kunde südosteuropas, band II/36, 2008.

У издању Института за историју Југоисточне Европе из Граца 2008. године објављена је у преводу на немачки језик књига грчког етнолога Елефтериоса Алексакиса, *Деца ћутања. Породица, сродство и брак код Арванита у југоисточној Атики (1850-1940)*. Књига је првобитно објављена 1996. године у Атини. Наслов оригинала је: Ελευθέριος Π. Αλεξάκης, *Τα παιδιά της σιωπής. Οικογένεια, συγγένεια και γάμος στους Αρβανίτες της ΝΑ. Αττικής – Λαυρεωτικής (1850-1940)*, Αθήνα 1996.

Испитивана популација Арванита у области југоисточне Атике релативно до скоро је била билингвална. Први језик био је званични грчки, а други језик - албански који почиње да се повлачи од средине 20. века. У овој области су крајем 20. века само старији људи (старости преко шездесет година) говорили албански.

Алексакис се у овој студији бавио истраживањем брачних понуда. Мираз се примарно састојао од њива, земљишних парцела, а секундарно од кућа и новца. Постоје три врсте мираза: предбрачна донација, *теоритрон*, *паликариатикон*. Прву врсту младој нуди младожења или његов отац. Предбрачна донација углавном представља једну петину или једну десетину вредности мираза и углавном се састоји од накита и новца. *Теоритрон* је понуда коју удовац нуди младој која се по први пут удаје. То су углавном њиве, земљишне парцеле и куће. *Паликариатикон* је понуда коју удовица нуди младом човеку који ступа у брак по први пут. То су углавном њиве. Аутор истражује брачна плаћања у односу према структури друштва и структури породице међу – како их он назива - албанофоним Грцима овог региона. У другом поглављу аутор се бави породицом и стратегијама преноса права властитства. Овај део студије се заснива на подацима који су прикупљени приликом теренских истраживања као и из регистарских књига вођених у